

Digitale læringsrum

Anmeldelse af Jens Jørgen Hansen¹, Institut for Design og Kommunikation, Syddansk Universitet

Anmeldelse

Herunder anmeldes "Digitale læringsrum" af Christian Dalsgaard & Thomas Ryberg.

"Digitale læringsrum" er et meget spændende og interessant bidrag til diskussionen af, hvilken rolle læringsrum og teknologi har for pædagogik, uddannelse og læring. Begrebet læringsrum fremhæves som et greb, der både kan bidrage til at udvide underviseres pædagogiske handlerum og som et aktivitetsgreb, der kan kvalificere studerendes deltagelse i forskellige læringsrum. Forfatterne, Christian Dalsgaard fra AU og Thoms Ryberg fra AAU, har begge mange års erfaringer med forskningsprojekter om teknologi og pædagogik, primært på ungdomsuddannelser og videregående uddannelser. Bogens styrke er, at den formidler sit stof i lærebogens formidlende og håndsrækkende genre og ikke som forskningsartiklens argumenterende analyser, selvom der flittigt benyttes citater og referencer til relevant forskningslitteratur. Bogens otte kapitler afsluttes alle med forslag til videre læsning og fordybelse.

Bogen kan ses som et bidrag til almenidaktisk pædagogisk udvikling – mere specifikt den retning, der handler om Technology Enhanced Learning. Fokus er på, hvordan man med udgangspunkt i pædagogiske spørgsmål kan benytte teknologien til at indfri pædagogiske opgaver. Eksempelvis forklares det, hvordan digitale teknologier kan understøtte studerendes læringsaktiviteter i rollen som "kognitiv partner", "samarbejdsværktøj", "delingsværktøj" og understøttelse af "netværksrelationer". Bogens centrale pædagogiske bidrag er kvalificering af de lærendes aktiviteter i forhold til tre centrale aktiviteter: undersøgelse, konstruktion og kommunikation. Disse tre aktiviteter synes meget relevante, men det er ikke helt klart, hvordan det netop er disse tre aktiviteter, som er omdrejningspunktet. Andre supplerende bud kunne være læring gennem samarbejde eller læring gennem praksis, som er nogle af de aktiviteter, som Diana Laurillard udfolder i "Teaching as a Design Science" (2012), som også eksplicit er én af bogens inspirationskilder.

Bogen er opdelt i tre dele: Første del sætter begreber og teori på digitale teknologier og deres samspil med læringsaktiviteter og sociale former. Kapitlet udgør bogens læringsteoretiske grundlag og arbejder ud fra en model, hvor teknologi, mennesker og praksis tænkes sammen.

Anden del introducerer systematisk til de fire "digitale læringsrum": Det individuelle rum, Arbejdsgruppe, Interessefællesskabet og Åbne forbindelser. I beskrivelsen af hvert rum udfoldes systematisk, hvordan rummets kvalitet kan forstås i lyset af digitale teknologier, læringsaktiviteter og sociale former. I det individuelle rum kan digitale teknologier fungere som en kognitiv partner, rummet kan understøtte læringsaktiviteter såsom videnskonstruktion, og sociale former vil typisk være individuelle og selvstyrede handlinger. Teorien om

---

¹ jjh@sdu.dk

læringsrum fremhæves både som et analytisk redskab for undervisere og som en konkret hjælp til at udvikle deres pædagogiske praksis.

Tredje del omhandler design af digitale læringsrum og er bogens mere metodiske del. Her præsenteres anvisninger til, hvordan man kan designe og indrette de fire læringsrum i praksis. Modellen med de fire digitale læringsrum anvendes som didaktisk redskab til at designe for læring, og der præsenteres forskellige designtilgange til at udvikle undervisning. Disse designtilgange bliver dog ikke anvendt som metode af forfatterne selv, dvs. bogen praktiserer ikke selv en designtænkning. I stedet forbliver design af digitale læringsrum på et mere deskriptivt plan med beskrivelser af, hvilke digitale teknologier der kan understøtte bestemte læringsaktiviteter. Endvidere er fokus i højere grad på teknologier end på læringsaktiviteter. Derved får man som læser ikke ideer og anvisninger til, hvordan man kan designe for undersøgelse som en læringsstrategi, men snarere, hvordan digitale teknologier kan indgå som ressourcer for studerende, når de fx arbejder med aktiviteten "undersøgelse".

Bogen har et bestemt normativt udgangspunkt, fordi dens forfattere ser arbejdet med de digitale læringsrum som en måde at "fremhæve potentialer i digitale teknologier, der kan udvide mulighederne for læring og dermed bevæge uddannelser nye steder hen." Dalsgaard og Ryberg har en interesse i at undersøge, hvordan digitale teknologier kan bidrage til at transformere både undervisernes pædagogiske handlerum og uddannelsers eksisterende praksis. Bogens normative position kan endvidere beskrives i lyset af diskussionen mellem de institutionelle læringsplatforme, LMS'er (Learning Management System) og de studerendes personlige læringsmiljøer, PLE'er (Personal Learning Environment). Nogle vil være optaget af, hvordan disse to teknologier kan spille sammen og supplere hinanden. Bogens forfattere laver et skarpt snit og kører med fokus på PLE-dimensionen, mens LMS-dimensionen, der benævnes "institutionelle systemer", parkeres. Fokus er således på de "personlige læringsøkologier", og det er dén dimension, at forfatterne nytænker og udfolder under overskriften "digitale læringsrum". Personlige læringsøkologier defineres som "alle de materialer, værktøjer og relationer, som bidrager til elevens læringsaktiviteter". Begrundelsen for at udskifte betegnelsen "personlige læringsøkologier" med "læringsrum" er, at det giver lærere mulighed for at "arbejde målrettet med dem i undervisningen" og kvalificere et "pædagogisk udviklingsarbejde i klassen".

Bogen er rig på modeller og figurer, som systematisk samler bogens pointer. Det udfoldes også, hvordan læringsrummodellen metodisk kan anvendes vertikalt, horisontalt og fokuseret. Læseren får således både nogle gode refleksions- og metodeværktøjer, selvom der også gemmer sig lidt abstrakte kategorier i modellerne. Eksempelvis bidrager læringsrummet "Åbne forbindelser" til "Stigmergisk produktion" og "netværkseffekter", hvilket for denne anmelder krævede en nærmere undersøgelse. Bogens modeller fungerer her syntetiserende og som en sammentænkning af forskellige domæner. Forfatterne skriver, at undervisere har en udfordring i at "tøjle samspillet" mellem digitale teknologier, læringsaktiviteter og sociale former, og det er denne udfordring, som forfatterne søger at afhjælpe. Man kunne her nævne, at undervisere didaktisk set også har udfordringer med at tøjle samspillet mellem mål, indhold, metoder og medier/teknologier, men denne relation tematiseres ikke.

Læringsteoretisk har bogen eksplicit sit grundlag i et miks af situeret læring, pragmatisme og virksomhedsteori. Fokus er på, hvordan det enkelte rum bidrager til "udvidelse", fx i form af udvidelse af individets handlekraft, deres kollaborative vidensopbygning og interaktion med omverdenen. For at inddrage en mere kritisk refleksion på teknologiens muligheder, kunne man her godt tænke sig, at bogen også åbnede for en refleksion over, hvordan de enkelte rum bidrager til begrænsninger. En inspirationskilde kunne være kritisk teori, som man fx

ser hos Neil Selwyn, der i mange år har kritiseret og undersøgt teknologiens rolle og dilemmaer i uddannelsessystemet. En anden teoretisk retning er Technology Enhanced Learning, som også ville være en oplagt reference for bogens tematisering af teknologiens rolle for læring.

Målgruppemæssigt henvender bogen sig til studerende på videregående uddannelser og til undervisere bredt i uddannelsessystemet, fra folkeskole til universiteter. Det er et bredt spektrum at bevæge sig indenfor, og nogle gange bliver man lidt i tvivl om, hvem der skrives til, fx når der tales om skole, klasser og "elevens læringsaktiviteter" på side 10 og "universitetsstuderende" på side 11. Selvom bogen også er henvendt til studerende, er det ikke en håndbog i studieteknik med anvisninger til, hvordan studerende kan håndtere de fire læringsrum. Men studerende kan i deres projekter bruge bogen som en teori- og metodebog, hvor dens modeller, begreber og teorier giver et godt analyse- og metodeværktøj i deres egne undersøgelser.

Betingelser for brug af denne artikel

Denne artikel er omfattet af ophavsretsloven, og der må citeres fra den.

Følgende betingelser skal dog være opfyldt:

- Citatet skal være i overensstemmelse med „god skik“
- Der må kun citeres „i det omfang, som betinges af formålet“
- Ophavsmanden til teksten skal krediteres, og kilden skal angives ift. ovenstående bibliografiske oplysninger

© **Copyright**
DUT og artiklens forfatter

Udgivet af
Dansk Universitetspædagogisk Netværk